

Updating Venuskunst, de Istanboel-figurine uit Çatalhöyük uit 2005

In 2005 wordt in Çatalhöyük de zogenaamde Istanboel-figurine opgegraven. De vrouw toont een rubensachtige voorkant en een skeletachtige achterkant. Onderstaande linkerfoto toont de voorkant, de middelste toont de zijkant en de rechter toont de skeletachtige achterkant. Het lijkt erop dat via haar achterkant de ziel (via de achterdeur!) terugkeert in de interpretatie ...

Hoe zij eruit ziet. Ze is 6.51 cm hoog, 7.37 cm breed en 6.44 cm diep en ze weegt 221 gr. De foto's zijn afkomstig uit paragraaf 7 'kantelprocessen Çatalhöyük' uit h 9 van mijn boek *Vrouw Holle en de verborgen wijsheid in sprookjes* uit 2017. Ik ontleende veel info over deze figurine uit een recent boek van Ian Hodder uit 2014.¹ Hodder is de archeoloog die leiding geeft aan de opgravingen in Çatalhöyük.

De ziel terug in het debat. Theologen en filosofen mengen zich in het debat rond de interpretatie. Zij brengen de ziel weer terug in het wetenschappelijk discours. Zij argumenteren dat de ontvleesde skeletzijde van de figurine de ziel toont. De met veel vlees beklede voorkant symboliseert het leven; het skelet aan de achterkant de wedergeboorte van de ziel. Dus het leven aan de voorkant en de dood en wedergeboorte aan de achterkant. Meer gedetailleerde info is te vinden in het zojuist geciteerde Holle-boek uit 2017.

Harald Haarmann over de abstracte en stijve Venuskunst uit de Oude Steentijd. In 2009 merkt onderzoeker Harald Haarmann over de vele stijve en stokachtige Venuskunst uit de Oude Steentijd op dat zij de ziel of de geest manifesteren zonder het lichaam. De volle en ronde figurines daarentegen symboliseren in zijn visie het levengevende en voedende aspect van de oermoeders.²

Tot slot. De stijve figurines lijken het dode lichaam in beeld te brengen vanwaaruit de ziel opstijgt. Naar mijn idee kan dat op twee momenten: hetzij na de verstijving van het lichaam bij de dood, hetzij in een trance-toestand wanneer de ziel van de sjamane het lichaam verlaat voor een reis naar onder- of bovenwereld.³ De duizenden stijve en stokachtige figurines tonen in de zogenaamde 'doodshouding' het geloof in het voortbestaan van de ziel van de archaische mens uit oude culturen. Al eerder hadden David Lewis-Williams en Thomas Dowson de kunst van de Bosjesmannen gezien 'als brug tussen twee werelden', als verbinding tussen de materiële en de niet-materiële, de zichtbare en de onzichtbare werelden.⁴

Onderstaande Engelstalige info over de Istanboel-figurine is afkomstig uit de komende boeken *Die Sprache unsrer Ursprungs-Mutter MA* deel I Kap. 6 (verschijnt 2019-2020) en *The Language of MA Revisited*, deel I ch. 6 (2020). Beide boeken zijn updates en herbewerkingen van het oorspronkelijke Nederlandse boek *Venus is geen Vamp* uit 2008 en *The Language of MA the primal mother, the evolution of the female image in 40,000 years of global Venus Art* uit 2013. Meer

info over de Istanboel-figurine -zoals boven reeds vermeld- in *Vrouw Holle en de verborgen wijsheid in Sprookjes*, Den Haag, 2017.

Onderstaande uit: *The Language of MA revisited (2020) Deel I ch. 6*

[I.6.21bcd] *The Istanbul figurine, recent discovery in 2005*. This figurine was found in 2005 by archaeologists of the university of Ankara in the so called Istanbul area in the east hill. She is 6.51 cm high, 7.37 cm wide and 6.44 cm thick and she weighs 221 gr. A recent book edited by leading archaeologist Ian Hodder's book *Religion at work in a Neolithic Society* has a contribution of Kimberley Patton and Lori Hager with information about this so-called *Istanbul figurine*. They write: She is formed on one side with swollen breasts, heavily gravid belly, extruding umbilicus and on the other with skeletal scapulae, vertebrae and pelvic cradle.⁵ So in the front this figurine is Rubenesque full and her back is skeletal; the front shows birth and life and the back shows death and rebirth.

In the same book edited by Ian Hodder the theologian Alejandro Garcia-Rivera states that we see in her back the soul, symbolized by the skeleton. He writes: '*that these Neolithic people might very well have had a belief that the soul understood as the source of life and identity, is literally the skeleton itself*'.⁶ So the fleshed bone symbolizes life and the skeleton symbolizes the souls rebirth: life on the front-side and death/rebirth on the backside'. We witness this theologian re-introducing the important concept of the soul into the debate of the archaeologists. About his remark Ian Hodder writes at the end of *Religion at work*: '*Alejandro was already ahead of us*'. So Ian Hodder too, is following the spiritual interpretation and accepts the concept of the soul...⁷ Quite a leap forward for someone coming from the New Archaeology-school. And even Lynn Meskell of Stanford University classifies this Figurine as a 'hybrid representation perhaps of life and death'.⁸

¹ Ian Hodder ed., *Religion at work in a Neolithic Society*, Cambridge University Press, 2014, 8 image 1.5 with survey of west and east hill; Van der Meer, *Vrouw Holle en de verborgen wijsheid in sprookjes (Mother Holle and the hidden wisdom of fairy tales)*, Den Haag, 2017, 298 n. 65.

² Van der Meer, *The Language of MA*, Den Haag, 2013, deel I ch. 4, p. 71 n. 96 met verw. naar Harald Haarmann, *Interacting with figurines. Seven dimensions in the study of imagery*, West Hartford, Vermont, 2009, 141-47 with numerous references to Abramova and Kozlowski.

³ Felicidad Goodman, *Lichaamshoudingen en hun spirituele mogelijkheden*, Bres, 1994, 19, 37, 46, 73, 100-105 (vertaling uit het Duits van *Trance*, Güterloh: Mohn, 1992).

⁴ David Lewis-Williams en Thomas Dowson, *Images of Power: Understanding Bushman Rock Art*, Johannesburg, 1989; zie ook recente boek van Marius Meulenberg, *Een andere kijk op Kunst en Religie uit de Oude Steentijd. De prehistorische kunst als uiting van een natuurgodsdienst*, Lelystad, 2018, waarover ik een boekbespreking schreef.

⁵ Kimberley Patton and Lori Hager, 'Motherbaby': A Death in Childbirth at Catalhöyük', *Religion at work in a Neolithic Society*, Ian Hodder ed., 225-258, 251; Van der Meer, *Vrouw Holle en de verborgen wijsheid in Sprookjes (Mother Holle and the hidden wisdom of fairy tales)*, 298 n. 65.

⁶ Alejandro Garcia-Rivera, 'Postscript: On Devotion at Catalhöyük', *Religion at work in a Neolithic Society*, 357-363, 362; Van der Meer, *Vrouw Holle en de verborgen wijsheid in Sprookjes (Mother Holle and the hidden wisdom of fairy tales)*, 299 n. 67.

⁷ Hodder, *Religion at work*, xix; Van der Meer, *Vrouw Holle en de verborgen wijsheid in Sprookjes (Mother Holle and the hidden wisdom of fairy tales)*, 298 n. 63.

⁸ Lynn Meskell en Carolyn Nakamura, 'Çatalhöyük Figurines', Çatalhöyük 2005 Archive Report, fig. 83. See article of both authors on line 'Çatalhöyük Figurines' p.161-188, p. 168, nr. 83. 12401.X7; Richard G. Lesure, *Interpreting Ancient Figurines*, University of California, Los Angeles, 2011, 187 fig. 85 (sketch).